

chartasque mundas commaculatas reddant, efficiendo. Taceo aurum in Architectonicis adhibitum, cujus exempla vid. apud *Agricolam* lib. VIII. de fossilibus.

tabernas
bibliope-
gorum,
vitriario-
rum, &
artificum
aliorum
imo neque
sepulchris
exesse
cupit,

Auro ornant libros compactos bibliopegi, immiscent idem vitris vitriarii, parant eodem reliquis addito elegantissimos fluores pellucidos & gemmarum æmulos artifices. Imo aurum & hominem comitatur adeo, ut & cum eodem

in sepulchro condatur, & præter alium ornatum vestitum mortui concomitantem, & sarcophagum magnatum haud derelinquat, sed & huic debitum honorem & majestatem conciliet.

CAPUT II.

DE

AURI DIVISIONE.

§. I.

Aurum di-
viditur in

Aurum est vel *naturale*, vel *artificiale*. Illud vel statim est *purum*, vel *aliis* particulis, mineralibus & metallicis, *commixtum*. Utrumque vel in *terre superficie*, vel in reconditis magis locis ac *minervis* ejusdem reperiundum. De *artificiali* in sequentibus.

§. II.

naturale,
quod vel

Aurum vocamus *naturale*, quod ex *natura* amplissima *penu* est *proveniens*, & non ab *artifice* demum noviter *producitur*, sed jamtum *productum* & *perfectum* vel colligitur & eruitur, vel ab *impuritatibus* & aliis, si quæ adsunt, *substantiis admixtis* separatur.

Ab

Ab eodem dispar prorsus ratio est *artificialis auri* deinceps describendi.

§. III.

Hujus ergo *auri naturalis primam speciem* nominamus, quando idem *sinum purum* atque *virgineum* est, & Germanis *pur* | oder *gedien Gold* vocatur, ita, ut ex sinu matris suæ, naturæ, haustum statim *suum* fit, & *homogeneum*, destitutum omnibus recrementis heterogeneis vel aliorum metallorum, vel mineralium quoque particulis.

§. IV.

Altera species, & quæ priori nunc addendo, est *auri cum aliis*, cum primis *metallicis substantiis* commixti. Quæ metalla, quemadmodum sunt varia; ita denuo, modo aurum cum argento & plumbo, nunc cum his & cupro simul, alio tempore cum ferro quoque junctum reperitur, & pro diversitate hujus commixtionis modo hac, modo alia via atque opera ab iisdem separari amat.

§. V.

Hospitium autem auri hujus naturalis nominamus vel *terra superficiem*, vel *mineras metallicas* & recondita magis ac profundissima harum loca, verbo, *regnum*, nobis dictum, *minerale*. *Beccherus* equidem ex Romanorum Breviario aurum à *S. Joanne Evangelista* ex *virgis*, quas *tamarisci* fuisse credit, factum adducit, his verbis expressum:

Inexhaustum fert thesaurum,

qui de virgis fecit aurum,

Gemmas de lapidibus.

& prorsus est persuasus, hanc facturam *auri S. Joannis* ex *virgulis* nec *impossibilem* esse, nec *rationi* & *experientia* repugnare, supplem. in *physic. subterr. cap. IV.*

p. m. 603. seqv. Confirmat hoc quoque experimento pulvisculi, à quodam ex Societate Jesu accepti, ex regno vegetabili facti, quem à se in corpus reductum, & aurum inventum fuisse, conceptis verbis citato loco refert.

Cui jungenda erit *Sachsi* in viti vinifera p. 41. relatio, de vitibus citerioris Germaniæ, intra Danubium & in toto Mæri tractu & Nicri crescentibus, quas vini parum effundere, ast inter frondes geniculatas quasdam claviculas, & plerumque *canācantia folia* & *puro auro germinantia* habere, & simul coalescere memorat.

animale

Perinde ac in regno animali aurum quoque generatum credidere *Jacobus Horstius*, & *Joannes Ingolstetterus*, peculiaribus libellis, de aureo dente molari in puero *Silesiaco* reperto. Quibus alii jungunt aurum in excrementis lupi *Scythici*; item in fellis tauri vesica repertum; *Gallinam Görlicensem*, quatuor fere voluminibus auri saginatam, quæ mactata in pectore tres lineas pure aureas videntibus obrulit. Quam comitari debent *gallinae Ulmenses*, de quibus refert *Beccherus* suppl. III. in physic. subterr. p. m. 944. quod mirabilis arenæ pastu grana auri produxerint, testantibus idem *Natura Curiosorum* actis, seqve ipsum locum vidisse. Idemq; *Autor* denuo physic. subterr. lib. I. Sect. IV. cap. VI. p. m. 254. experientiam Medici *Electoris Moguntini D. Rapp*, sui quondam collegæ, allegat, qui se ex *cantharidum* alis siccatis & pulverisatis, ac plumbo in capella liqvefacto imbibitis, magni interdum pisi quantitate purum aurum accepisse, cum tamen plumbum alias ne tantillum in se contineret, maxima fide retulit. Quibus jungit *inauratarum*, vulgo *Forellen* / capita auro facta reperta. Imo *supplem. in physic. subterr. c. IV. p. m. 608.* idem *Beccherus* se oculatum testem adducit

auri

auri ab eodem D. Rapp, modo ex *cicindelarum* alis, modo ex *sanguine humano* facti, sibi que commonstrati. Sed non diffitemur, gravissimos viros has de *auro tali* relationes habere suspectas, quorum quosdam nominat, & cum iis facit B. Rolfincius Chim. in art. form. red. lib. VI. c. VII. Prostat nihilominus *ferrum ex plantis* obtentum, inferius referendum.

§. VI.

Misis igitur hisce regnis, in presenti *aurum* ex solo *minerali* adducimus, & quidem (1) *finum* ac *purum* in *terra superficie* repertum. Huc spectant cumprimis omnes *arena aurifera*, quas vehunt Tagus in Hispania, Padus in Italia, Hebrus in Thracia, Ganges in India, Pactolus in Asia, Rhenus & Albis in Germania, & sigillatim fluvius quoque Schwarza nominatus in superiori Saxonia. Et hujus *auri puri* majorem semper fuisse copiam inventam, atque illius e terrarum vel lapidum generibus confecti, prorsus credit Agricola de natura fossilium lib. VIII. p. 640.

dubitat
à multis

Aurum finum reperitur inter ræ superficie & arenis auriferis, à quibus separatur

Neque enim *auri* modo nominati *ramenta* tantum dantur *minora*, verum & *majora*, adeo, ut, referente eodem autore cit. loc. in Hispaniis massæ fuerint reperiæ, *decem libras* excedentes, & in Pæonia plurimæ inventæ, *minam* pendentes. Tales enim adducit ex autore Græco ignoto, atque duas etiam his majores, alteram *trium minarum*, alteram *quinque*.

Communiter obtinetur hoc ex arenis auriferis *aurum* non tam *ignis* opera ministrante, (unde etiam *aurum apyrum* vocatur) quam elementi contrarii, *aque* nempe *affusione* facta, & instituta *lotione*, per quam *ramenta auri* ab impuritatibus, inter quas delituerant, separantur, quam operationem in compendio refert, Ill. Vedelius pharmac. acroamatic. p. m. 23.

mediante lotione

fufius autem eandem instituendam describit *Erckerus* aulæ subterraneæ lib. II. p. m. 99. seqq. & *Agricola* lib. VIII. de re metallica. §. VII.

Ut & in
mincriis
variis

Non vero tantum inter arenas hæc oberrat *aurum hoc* virgineum & finum, *separatum*, verum & iis, imo & faxis sæpius fortiter satis nunc *extrinsecus* adhærens deprehenditur, nunc *intrinsecus* & ita multoties reconditum invenitur, ut nulla ejus vestigia, nisi post examen, oculis queant notari. Unde modo in *silice albo*, *weisser Quarz* vocato; nunc in *cæruleo* & *flavo lapide*, quem *Hornstein* nominant; iterum in *cæruleo fissili*, & aliis est delitescens, quas mineras citato loco adducit *Erckerus*. Et hæc mineræ vel *auri* continent ramenta seu granula *graviora* (*grob körnigt Gold*) vel *leviora*, aliisque massis interspersa (*eingesprengt gedien Gold*.) *Ille* contunduntur (*werden gepucht*) & sola manu granula separantur, (*werden unter der Faust geschieden*) & si nihil impuritatis habent, immissa crucibulo, addito borrace in unam massam colliquantur, si vero aliquid impuri admixtum, plumbum eidem additur & proceditur modo §. IX. dicendo. *He* vero, si sunt *mites*, & tostione, mox dicenda, non habent opus, vel *nulla affusa aqua* contunduntur, (*werden trucken gepucht / und das Mehl über die Planherd / und wullene oder halb = wullene Tücher gewaschen / rein gemacht / und angequickt / id est, cum mercurio vivo amalgamantur*) vel *affusa aqua* contunduntur, (*das Erz wird unter den nassen Bucher durchs Blech in die Gerinn = und Schleim = Gräben gepucht / über die Planherd getrieben / und folgendes rein gemacht.*) Si vero mineræ & venæ sunt *refractariae*, tunc in accommodis, ad has operas extractis, fornacibus ustulantur atque torrentur (*werden geröstet*)

stet) ut nempe & sulphur arsenicale & aliæ substantiæ pingues, bitumen, auripigmentum, sandaraca atque reliq. secedant, & mineræ ex duris molles & magis fragiles factæ facilius aut malleis, pilisve contundi, aut mox excoqui possint, & quando maxime sunt candentes, in aqua frigida cito restinguntur, so erschriekt das subtile flammichte Gold / laufft zusammen in ein rundes corpus, und siht im Waschen fest / das es behalten werden kan / de quibus operis præter *Agricolam* lib. VIII. de re metallica, consulatur *Erkerus* cit. loc. p. 104. seqq.

§. VIII.

Aurum aliis substantiis commixtum indicavimus superiori §. IV. & idem contingit tum in *arenis*, tum in *minerais*. Si in *arenis* usu veniat, ut ramenta inventa cum mercurio vivo, quo utuntur, tanquam minimarum molecularum aurearum optimo collectore, connubium propter admixtas *Sulphureas* aut *spurias alias* particulas recusent, *arena* prius *aceto* & *aluminium* mixtis incoquitur, & post hæc eo modo proceditur, quem describit *Borrichius* docimastic. metallic. p. m. 27. seqq. Quod si & hoc modo vexata *arena* nihil puri sibi exprimi patiatur, & tamen *aurifera* sit, tum vero veniunt ad solennem illam in *minera refractaria* edomanda adhibendam *rostonem*, & post illam ad *ablutionem* atque tandem ad *juncturam* cum *mercurio*, referente eodem cit. loc.

§. IX.

Minera autem *aurum impurum* & aliis substantiis commixtum *hospitio excipientes* quemadmodum permultum variant, & aliæ *mites*, *geschmeidige milde Erthe* / faciliorque via tractabiles; aliæ vero *refractaria*, *strenge / unflüßige / grummig veste Erthe* / sunt: ita

utre-

utraqve iterum vel ditiores, vel viliores ac steriliores.

Mineræ
mites & di-
tiores uti
tractandæ,

Si sunt *mites*, & simul *ditiores*, tunc rediguntur in *schlichtum* metallurgis appellatum (werden in Goldo *Schlich* gebracht) pulvis exsiccat, additoqve plumbo in crucibulum immittitur, ut, fusione mediante, idem plumbum metalla in minera contenta in se recipiat, *testa* mediante denuo ab iisdem liberandum ac purgandum. Perinde ac à metallis reliquis deinde aurum peculiari opera, nunc per *cementa*, nunc per *aquas stygias & fortes*, & reliqv. ex præscripto docimasticæ metallicæ separatur.

quomodo
refracta-
riæ

Quando vero mineræ sunt *refractariæ*, & *difficilioris fusionis*, tunc uruntur atqve torrentur, affusaqve urina sale communi remixta, restingvuntur, hacqve opera interdum aliquoties repetita, contunduntur, lavantur, atqve in *schlichtum* rediguntur, additoqve pulvere fusorio communi (ex tartaro & nitro constante) cui & aliquid fellis vitri commiscet, in crucibulum immittuntur, eliquantur in regulum, deinde adjuncto plumbo, hoc ipso excipitur, quicquid metallici in mineris hæsit, & post hæc, lege artis, aurum denuo ab aliis metallis separatur. Quandoqve, inquit *Borrichius* docimastic. metallic. p. 30. „curiosi quidam, ut compendio ex arenis silicibus, & „saxis auriferis latens metallum exsculpant, iisdem „tritis spiritum salis affundunt, certi, ope ejus extra- „ctum iri, quicquid auri ibidem delitescit.

qua ratio-
ne steri-
liores

Venæ autem si obveniunt *steriliores*, & *parum auri* vehentes, tunc ante examen, ope trullæ lignæ, in *schlichtum* rediguntur, und wenn sie kießig sind / mögen sie füglich nicht / als über die rohe Schicht in Schlackstein geschmelzet werden. Si vero hoc pycite, quem *kieß* nominant, sunt destitutæ, tunc additur mineræ

neræ sterili quinta circiter pars pyritis, liquanturque simul, & sic quod purum in multis fuit libris, in paucas tantum ponderosiores congregabitur. De quibus operis, non nisi per summam tactis, præter *Borrichium* & *Erckerum*, allegatis tractatibus, *G. Agricola de re metallica libb. cum primis VII. & VIII. consulatur.*

§. X.

Quemadmodum ergo in auro naturali natura opus suum sine arte fecit, & aurum vel in terra superficie, vel ejusdem profundioribus locis produxit, ars vero vel productum collegit, vel à scoriis & aliis massis metallicis separatam nobis dedit, ita prorsus ab hoc diversum est aurum, quod ars ope quidem natura efficit, ita tamen, ut natura sine arte tale efficere neutiqvam potuisset. Id est, beneficio materiae cujusdam per artem improbo ac difficillimo, paucissimisqve cognito, labore, parata, atqve perpauca, ignobiliora metalla, in nobilissimum, id est, aurum transmutat, prorsusqve convertit. Quod inde ab aliis aurum Chemicum, ab aliis & nobis aurum artificiale appellatur.

§. XI.

An artis pomœria eo usque extendi possint, ut aurum hoc producere, & oculis sistere valeant, omnino tempore fuit controversum & ventilatum, & calamo, & igne. Cum vero neque desint rationes, neque deficiat in his sensus & experientia, tum non possumus, quin cum iis faciamus, qui dicunt, dari tale aurum artificiale, seu chemicum, & cum Magnifico Kiloniensium Jcto D. Reyhero ex doctissimi, de auro & argento chimico, tractatus juridici cap. XXVII. pag. 96. dicamus: In judiciis, ubi de censu, capite, fama agitur, duobus aut tribus testibus, tam lege divina, quam civili, credendum est, & ita difficiles sumus, erga,

erga viros tot doctissimos, & integerrimos, quorum scripta prostant, propter paucorum ratiunculas, quibus toties responsum est.

ratione,
desumpta à
naturæ
methodo
quam ob-
servarunt
præter

Becche-
rum &

Ratio enim in his est præsto, quoniam observamus, naturam semper tendere in perfectius, & non tantum subterraneas, & minerales medias, aliàs vocatas, substantias tendere ad metalleitatem, philosophis circa hæc studia occupatis sic dictam, verum & metalla ad perfectionem. Utrumque hinc inde in physica sua subterranea & hujus supplementis erudite deductum dedit *Beccherus*, imo per autopsiam demonstravit, metalla longo tempore non modo alterari, verum & in alia transmutari & perfici, & plumbum in stanni; ferrum in cupri; cuprum in argenti; argentum in auri perfectionem, natura, & Autore naturæ ita disponente, tendere. Et hinc imperfecta in mineris semper cum perfectis, tanquam immaturas uvas cum maturis, in uno botro, esse mixtas, & quo profundiora, & calori centrali perficienti propiora, eo perfectiora quoque in mineris metalla esse reperiunda.

Quoniam vero ex mente *Beccheri*, metalla omnia non tantum gaudent communibus cum auro proprietatibus & accidentibus, ponderositate, malleabilitate, ac fusibilitate, verum & unius, cum eodem, sunt materia, (id est, ex iisdem sunt coagmentata principiis, terreo seu salino, sulphureo, & mercuriali, Chemicis dictis) & hæc materia sola coctione per gradus perficitur: Ergo poterit hæc metallorum materia (si duret concoctio) etiam in ultimum gradum, nempe in aurum perfici, perinde ac ex vino immaturo, quoad formam externam & qualitates sensibiles à vino maturo multum diverso, fit, coctione ac maturatione, ex accommoda, aëris temperie ac benignorum radiorum solarium festu, accedentibus, vinum maturum. Jam

Jam porro, quemadmodum millena prostant exempla, tum ex regno *vegetabili*, tum ex regno *animali*, in quibus lento gradu procedens & quasi *segnior natura* ab arte egregium accipit adjumentum, quis dubitabit, etiam in regno *minerali*, idem ab arte posse obtineri, *terreum* ac *salinum* ignobilium metallorum principium *depurari*, *sulphur* eorum magis *figi*, *mercurius* ipsorum plus *concoqui*, *perfici* ac *nobilitari*? cum primis, quoniam jam tum prostant exempla aliorum *mineralium* & *metallorum immutatorum* æque, ac ab arte noviter productorum, mox recensenda, in quibus natura viam monstravit, ars autem hæc naturæ vias curate observavit, & vestigia hujus legere, felici ausu est molita.

Hanc, usque huc recensitam, thesin *Beccherianam*, ex hoc autore depromptam collectamque, suam quoque facit Experientissimus Hallensium Professor Medicus *Stablius* part. I. Sect. II. Membr. IV. Specim. *Beccher. Stablium* physic. subterr. *Beccherianæ* novæ editioni subjuncti, p. m. 160. seqq. quippe, qui *Docum. I. p. 162. seqq.* allegat experimentum *Beccherianum* (p. 584. recensitum) ubi è *bolo*, seu *limo fulgatissimo* (addito *oleo lini*) ferrum fuit factum, & existimat, quod pro diversitate *terrarum* & *pinguedinum* alia quoque *metallica species* arte ita possint *produci*. Quoin, quemadmodum Doctissimum *Godofredum* (Mr. *Geoffroy*) *histor. Acad. reg. scient. Paris. ann. 1704. p. m. 48.* habet consentientem: ita *docum. secundo* suppositis experimentis *Beccherianis* in *Minera arenaria* perpetua fuscæ descriptis, quod *aurum* quoque in *arena* (quacunqve vitrescibili) potentialiter seu materialiter lateat; post hæc *Docum. tertio* sequentia pauca allegat experimenta. (a) Adhibitis subterraneis illis, sub communiore schemate, rebus

bus & principiis, uti spondet experimentum, exire non modo *metallum*: (β) verum & spetiatim *nobile*, imo & *nobilissimum*. (γ) Non accedente metallo ignobiliore, non oriri metallum *nobilius*. (δ) Non adhibitis *subterraneis* illis rebus & principiis metallo ignobiliori, *nobilius* non supervenire, quamvis ignobilius *per se*, semel iterumque hac methodo tractetur. (ϵ) E contra, si omnia hæc recte peragantur, perfecta metalla emergere, non solum *aurum*, quod *Beccherus* innuit, sed & *argentum*.

(2) Evincunt idem experimenta *Beccheriana* & *recentiorum*, quando è *bolo* seu *limo vulgatissimo*, addito oleo lini, prout modo est memoratum, fuit, factum à *Becchero* *ferrum*: idem quoque ex iisdem à *Godofredo*, ubi *argilla* ipsi dedit & *acidum vitriolicum*, & *terram*; *oleum vero lini* tò inflammabile, seu *sulphureum*; porro ab eodem denuo *ferrum* ex principio *sulphureo*, seu materia quadam inflammabili, *sale* quodam *vitriolico*, & *terra* quadam; iterum idem metallum ex oleo *vitrioli*, & oleo *terebinthina*. Illud elargitum est *acidum*; hoc *sulphur*, utrumque *terram*. Perinde ac ejusdem laudatissimi viri experimentis & *ferrum*, & *cuprum*, & *plumbum*, & *stannum* fuere *sulphureo* suo principio *privata*, & in *terram* quandam reducta, sive per ignem fortiozem vulgarem, sive per radios solares, per vitrum causticum collectos, *vitrescibilem*. Hoc principio *sulphureo* (etiam ex regno *vegetabili* depromto) ipsis reddito, denuo *pristinam* suam *formam metallicam* resumserunt. Non defuere equidem difficultates, quas his viris & sigillatim *Godofredo* opposuit, doctissimus *Lemery junior*, qui, postquam in schedis catalog. acad. reg. scient. Paris. ann. 1706. p. 529. insertis ostensum dederat, *ferrum* non tantum in omnibus

recentiores, & fir-
marunt experi-
mentis
Godofre-
das

cineribus plantarum, verum & illis *mellis*, imo & istis *castorei* esse reperiendum; posthæc in novis experimentis in catalogo sequentis anni p. 7. seqq. exhibitis contra *Godofredum* demonstrat, in omnibus illis substantiis (quod de *limo* furnario jamtum suo tempore suspicatus erat *Morhoffius*) pro productione ferri adhibitis, jam tum illud fuisse latens & reconditum. Ast iis, in eodem catalogo p. 225. respondet *Godofredus*: posito, jamtum in his *massis* ad fuisse *ferrum*, non tamen in tanta *quantitate* ante illud adfuisse, quam post mixtionem illarum fuisse obtentum. Quoin & Experientissimum *stahlum* cit. loc. p. 167. habet consentientem.

(3) Demonstrant idem & *Hombergiana* & *Lemmeriana* observationes, quarum illæ per institutam *diacrisin* demonstrarunt, in *sulphure communi* aliquid *cupri*; hæ autem plus ejusdem in *vitriolo Cyprino* seu *Hungarico* inesse; in *vitriolis reliquis* semper *ferri* portionem contineri, sicque per *atramentum nostrum*, nos semper ferro scribere.

Hombergius & Lemery

(4) Illustrat thesin hanc *analogia aliarum*, quoque *productionum mineralium*, ubi v. gr. (a) *Boyleus* ex mixtura *olei vitrioli* & *olei terebinthina*, lege artis, produxerunt, *sulphur commune*, per omnia naturali *simillimum*. (b) Idem tum *Glauberus* ex *sale suo mirabili*, *pulveri carbonum* ad mixto obtinuit; tum (c) *Godofredus* ex *spiritu sulphuris communis* bene dephlegmato, additisque, tam *anatica*, seu æquali, quantitate *substantia gummosa* ex eodem *sulphure* à *Hombergio* extractæ, quam *oleo tartari*, lege artis, est adeptus.

Idem illustratur analogia aliarum, tum productionum mineralium, sulphuris communis artificialis, &

Non minus atque doctissimus *Lemery junior* *vitriolum artificiale* curiosorum oculis exhibuit paratum ex *limatura ferri*, & *spiritibus acidis*, invicem junctis. Ad quod etiam faciunt *vitra metallica*, quæ superius

vitrioli

laudato D. *Stahlio* ad repentinas demonstrationes experimentales *conversionis* mineralium & metallorum plus conferunt, quam variæ subtiliores methodi, & luculentius etiam, seu *minus ambigue*.

tum trans-
mutatio-
num, mi-
seri & ligni
in lapide

ferri in
cuprum

Ad manus quoque sunt exempla *transmutationum*, tum ex regno *vegetabili* in *minerale*, v. gr. musci & ligni in lapidem, quorum egregia exempla apud Venerabilem Abbatem Mariæ Vallensem & Doctorem ac Professore Theologum celeberrimum, *Schmidium*, Dominum Præceptorem in Curiosis & Hospitem honoratissimum, ut & superius memoratum naturalium Professore *VVagnerum*, antea laudatum Præceptorem, vidimus; tum ex *eodem* regno unius, v. gr. *ferri*, in aliud, nempe *cuprum*, cujus magnum proventum dant fama celebres duo *Ungariae* fontes ad oppidum *Herru Grund* non procul ab urbe *Neusol* scaturientes, atque *alt und neu Ziment* vulgo dicti, quos curate præfens lustravit, sollicitoque examini subiecit Illustris Anglorum Medicus, D. *Eduardus Brown*, in brevi, Anglico idiomate edita, relatione sua aliquot itinerum per varias Europæ partes susceptorum, & per diversa tentamina deprehendit, eos *ferrum* injectum, *non*, uti multis creditum erat, *incrustare* nude, sed per insitam qualitatem vitriolatam revera *transformare* in cuprum, vulgari etiam præstantius, magisque malleabile ac ductile. Cujus veritatem in perelegantibus hujus in *cupri* formam translatis massis, jam *prorsus ferreis*, nunc *dimidiam partem*; nunc *in integrum cupreis*, tum apud modo laudatum Venerabilem *Schmidium*, tum Illustr. *VVedelium* non minus curate lustravimus.

Hæc transmutatio proinde, quemadmodum à *Beccherio* & *Stahlio* dicta prorsus confirmat; ita multum
ex

ex eo oritur, quoniam cuprum metallum est, cum ferro in multis, ac propius atque cum aliis conveniens. Unde *Beccherus* denuo supplem. sæpius allegato p. m. 667. inquit: *Addendo plus de terra stiptica, cuprum facile in ferrum mutatur; & abstrahendo ex parte à ferro stipticam terram, illud cuprum fit.*

& cupri in ferrum

Neque vero in hoc ignobiliorum metallorum in aurum conversione deficit quoque *sensus & experientia*. Tot enim præsto sunt summorum, integerrimorum, ac doctissimorum Virorum testimonia, qui non modo medium illud, cujus ope *transmutatio dicta peragitur, lapidem philosophorum, verum & transmutationes hæc ipsas viderunt, & propriis suis manibus aurum obtentum tetigerunt, ut ea in integram dissertationem, Jason appellatam, collecta dederit Experientissimus philosophiæ naturalis in inclyta Academia Kiloniensi Professor Ordinarius D. Hannemann. Occupant quoque eadem aliquot paginas in superius laudato Magnifici D. Reyheri, de auro & argento chimico, schediasmate, ad quas schedas benevolam lectorem volumus ablegatum. Unde recte *Henr. Khunrathus* Lips. Theosophiæ amator & Medic. D. in suo Amphitheatro sapientiæ æternæ solius veræ, scripto ad mirandæ diligentia, & alias rariori, in forma majori, quam aliàs *lingvatam* appellant, edito, fig. 3. (quarum 4. huic libro sunt subnexæ) illustratione inquit: LAPIS PHILOSOPHICUS EST. Hunc enim rerum *experientia, omnium etiam sola Magistra, infallibiliter attestatur; cui refragari, nonne esset plus quam stultum? Hunc (ab aliis tamen præparatum) virtuose efficacem vidit, & Pontifex Romanus, & Cæsarea Majestas. Videntur & Reges Orbis terrarum non pauci: nec non imperii Rom. Electores nonnulli. Viderunt & Principi-**

Adest quoque sensus & experientia, tam

aliena, quam

ci-

„cipes aliquot, Comites, Barones, Nobiles, & pro-
 „pter virtutem & doctrinam à Nobilibus proximi
 „Doctores; imo ex omni gente, Judaica, Ethnica &
 „Christiana, statuque & ordine passim multi tam Ec-
 „clesiastici, quam Politici: Literati pariter atque il-
 „literati, oculis (obstupescens Naturæ per artem
 „miraculo) *viderunt, manibus tetigerunt* suis. Sciens
 „loquor. Hos omnes voco testes, tu Physico Chemiæ-
 „Mastix eos interroga, in subsidium veritatis, verita-
 „tis amantes, rem ita habere testabuntur lubentes.
 Optime ergo contra negantes, non multis rationibus,
 sed experimentis ipsis pugnatur ab artem hanc intel-
 ligentibus, & more *Arnoldi de Villa nova*, in Curia
 Romana inspectantibus multis Cardinalibus æs in vir-
 gulas auri commutantis, aurum tale commutatum in
 credulo ostenditur, adjectis verbis, quibus ipse quon-
 dam est usus: *solve mihi hunc syllogismum.*

Qua de re, cum hinc inde non tantum prostant
 auri hujus per artem facti exempla, verum & modo
 Florentiæ & Monachii Bavarorum, clavi, dimidiam
 partem adhuc ferrei, dimidiam partem autem in auri
 substantiam transsumti; nunc numus uncialis Pragæ
 coram Imperatore Ferdinando II.^{do}; modo lamina ar-
 gentea grandis & crassa rotunda, omnium domus Au-
 striacæ Imperatorum imagines exhibens, spectante
 Invictissimo Cæsare Leopoldo I.^{mo}, ad medium crassiti-
 ei in aurum conversa; iterum præsentè Saxonix
 Electore cuprum in argentum, dein in aurum fuit com-
 mutatum; imo & paucis abhinc annis & Berolinum,
 & Dresda denuo hujus transformationis admiranda,
 & in publicum nota viderint exempla; denique à no-
 bis ipsis non modo lapis philosophorum, sed & bene-
 ficio hujus confectum aurum *propriis oculis* sint lustrata;
 tum

propria

tum non possumus, quin & aliorum, & nostris sensibus habeamus fidem, & dicamus, *dari aurum artificiale, seu chemicum.* ergo datur aurum artificiale,

§. XII.

Subjectum hujus transmutationis nominavimus *metalla ignobilia*, v. gr. *plumbum, stannum ferrum, cuprum, argentum* quoque, quamvis *metallum nobile*, dictum *ignobilius* tamen *auro*. Imo & *argentum vivum* in *aurum* fuisse *conversum*, relationes oppido multæ & fide dignæ confirmant. subjectum hujus transmutationis sunt metalla ignobilia

Per placita *Beccheri* in superioribus adducta *metalla* non differunt *materialiter*, verum *formaliter*, hoc est, *principiorum* suorum, ex quibus constant, *puritate, majori, fixitate fortiori, coctione longiori*, indeque perfectione ac nobilitate *insigniori*. Ergo ad hanc transmutationem sunt aptissimæ substantiæ hæ *metallicae*. Et quoniam *unum* horum metallorum *ignobilium* præ altero possidet hæc principia *magis pura, fixa, atque defecata*, ea propter quoque *unum sulphure adustibili & arsenicali plus liberum, & mercurio cocto, defecatoque, plus abundans*, præ altero, ad hanc transmutationem subeundam, erit *magis dispositum*. non materialiter, sed tantum formaliter ab auro distincta, Unum tamen eidem aptius altero.

§. XIII.

Medium vero, cujus ope transmutatio hæc peragitur, est *Tinctura*, seu *Lapis Philosophorum*. *Tinctura*, quia *metalla* in *aurum* tingit. *Lapis* vero, quia *rubini* speciem visui offert. *Philosophorum*, per *synecdochen*, quia *Philosophi naturales ac Chيميци* in eodem præparando sunt occupati. Hoc *medium* vel forma *sicca* vel forma *liquida* ab artificibus adservatur, cujus, in *minima quantitate* sumti, stupendam virtutem & efficaciam, modo *metallis, ferro, cupro, argentoque candefactis*, modo *iisdem, plumbo, v. gr. ac stanno fufis*; tandem G vero

Medium transmutationis est *Tinctura*, seu *Lapis Philosophorum*,

diversa ratione metallis transmutandis additum

vero etiam *argento vivo*, sine ignis opera communicatam fuisse, totidem relationibus constat.

simile & Hoc medium ex mente *Beccheri* debet ita esse comparatum, ut sit & *simile* metallis transmutandis, & etiam *disimile* iisdem. Illud, ut detur ingressus in eorum corpora, & associatio ejusdem, contactus non *superficialis*, sed prorsus *centralis* & *essentialis*, atque transmutans se *intime* misceat in essentiam transmutandi, quod fieri non potest, nisi *transmutans* sit de *substantia transmutandi*, cum sic natura, naturâ gaudeat, & eandem intimius amplectatur, foveat, atque apprehendat.

disimile iisdem, ac Hoc autem, ut (*quoniam simile non agit in idem, vel simile*) *contraria* qualitates corpori transmutando inducantur, & *mercurius metallorum imperfectus*, naturæ *frigida, humida, liquida, cruda, volatilis impura*, per alium *mercurium*, naturæ *calida, sicca, constringentis, cocta, fixa*, atque *pura*, corrigatur, emendetur, atque in illum gradum nobilitatis deducatur, quo ipsum aurum constat.

nunc forma liquida; nunc sicca ipsis adpletum Hæc *materia transmutans*, quandoque *forma sicca, pulveris rubicundi*, atque ad instar *rubini splendentis*; quandoque autem *indole liquida* à possessoribus adservatur. Hujus commatis fuit *oleum aureum sendivogii*, quo coram Imperatore *Ferdinando II.* numum uncialem *dimidiam partem* in aurum convertit. Illius vero, *pulvis*, quem (ab alio tamen acceptum) sacratissima *Leopoldi I. Cæsarea* majestas, teste *Becchero*, quondam possedit, & quotiescunque voluit, memorabilem hujus effectum, *veramque transmutationem metallorum in aurum*, propriis oculis vidit. Ut saltem ex pluribus, duas hæc solas commemorationes, nunc denuo verbo tangamus.

Inte-

Interim *difficillima & radiosissima*, imo & *sumtuosissima* opera hunc lapidem tandem ab artificibus *obtinere*, testantur ad unum omnes, ab autoribus adducti, hunc elaborandi *processus*, seu *præparationes*, vel *oratione soluta*, vel *sermone ligato*, prostantes, quorum multos scriptores *Hermolaus-Barbarus* nominatim protulit, plures vero addidit *sæpius laudatus inelytus* ac verè πολυμαθής Jctus D. *Reyherus* cit. tract. p. 95. seqq.

cujus præparationes sunt difficillimæ, radiosissimæ, imo & sumtuosissimæ sermone soluto & ligato prostantes de cuius basi & aliis huc spectantibus Beccherus consulendus.

De hujus tincturæ seu lapidis *basi*, perinde ac aliis ad præsens argumentum spectantibus multa possent huc vocari. Sed abrumpendum est filum, & benevolus lector exorandus, uti plura ad hanc *transmutationis Philosophiam* spectantia cum primis ex *sæpius memorati Beccheri* supplemento in *physic. subterr. II.* docet petere haud velit gravari.

SECTIO II.

DE

AURO MEDICO.

CAPUT I.

DE

PRÆPARATIONE AURI AD MEDICAMENTA SOLARIA.

§. I.

Præparatio auri ad medicamenta ex eodem obtinenda consistit in ejusdem *deputatione*, tum à *sordibus extrinsecis* eidem adhærentibus, tum à *metallis imperfectioribus* eidem

Præparatio auri ad medicamenta consistit in

intrinsece admixtis.